

การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ สำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันราชภัฏ¹

ราตรี นันทสุนธรา² และ ดร. อรุณี อ่อนสวัณ³

ความเป็นมาของปัญหา

หัวใจของการผลิตครูที่สำคัญคือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดระยะเวลาที่ผ่าน สถาบันราชภัฏเป็นผู้กำหนดกระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู และการบริหารจัดการ ประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งระบบเอง โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มิได้มีส่วนร่วมในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างแท้จริง บทบาทของผู้บริหารและอาจารย์พี่เลี้ยงในโรงเรียนเป็นเพียงผู้สนับสนุนหรือให้ความร่วมมือมากกว่าร่วมรับผิดชอบโดยตรงและจากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่เป็นระบบหลักระบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง กระบวนการประเมินไม่ชัดเจน ไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจน ผลการประเมินของบุคลากรของโรงเรียนและอาจารย์นิเทศก์ไม่ตรงกันทำให้เกิดปัญหามีความขัดแย้งปี 2545 สภาคุณธรรม คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ แห่งประเทศไทยได้ศึกษาระบบการผลิตและพัฒนาครูใหม่ พบว่า ต่อไปนี้ระบบการผลิตครูต้องผลิตโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การผลิตครูต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานผู้ใช้ครู และหน่วยงานผู้ผลิตครู ดังนั้น เมื่อรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องปรับปรุงก็ควรมี

¹ วิทยานิพนธ์ ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการ ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

การพัฒนาให้สอดคล้องกับกระบวนการผลิตครูใหม่ แทนที่จะเป็นรูปแบบที่สถาบันผลิตครูเป็นผู้กำหนดและสั่งการให้โรงเรียนปฏิบัติตาม เป็นการกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดขึ้นมาเอง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาชีพครูและ ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยตรง จึงสนใจที่จะทำการพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อต้องการให้เกิดการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ
4. เพื่อประเมินรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม และเป็นที่พอใจของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถาบันราชภัฏและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1. ได้รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อใช้ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สถาบันการผลิตครู สามารถนำไปใช้ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างเป็นปรนัยมากขึ้น และทำให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างต่อเนื่อง
2. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอื่น ๆ ของนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ
3. ช่วยให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือกันทางการศึกษาระหว่างหน่วยผลิตครูและหน่วยผู้ใช้ครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในที่นี่สร้างและพัฒนาสำหรับการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ใช้แนวคิดการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบความร่วมมือทางการศึกษาตามแนวทางการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการฝึกหัดครูของสภาสถาบันราชภัฏสำหรับหลักสูตรสาขาวิชาการศึกษา และประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินแบบร่วมมือที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นฐาน (Stakeholder-based Collaborative Evaluation Model)

2. การสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในที่นี่ผู้วิจัยเลือกใช้สถาบันราชภัฏในเขตภูมิศาสตร์ภาคใต้อันประกอบด้วย สถาบันราชภัฏยะลา สถาบันราชภัฏสงขลา สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี และสถาบันราชภัฏภูเก็ต เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

3. ในการประเมินรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยพิจารณามิติการประเมินตามมาตรฐานการประเมินที่ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ורתประโยชน์ พิจารณาจากผลการประเมินต้องเป็นผลทางตรงตามที่ใช้ผลการประเมินต้องการ

3.2 ความเป็นไปได้ พิจารณาจากรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้มากน้อยเพียงใด

3.3 ความเหมาะสม พิจารณาจากวิธีการที่ใช้ในการประเมินมีความเหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน

3.4 ความถูกต้อง พิจารณาจากผลการประเมินถูกต้อง เชื่อถือได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ หมายถึง แผนภูมิของโครงสร้างความสัมพันธ์องค์ประกอบต่าง ๆ ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยผู้เกี่ยวข้องของหน่วยงานผู้ใช้ครู และหน่วยงานการผลิตครู

การพัฒนาารูปแบบการประเมิน หมายถึง กระบวนการสร้างกระบวนการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ โดยอาศัยผู้เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานผลิตครูและหน่วยงานผู้ใช้ครูร่วมมือในการออกแบบรูปแบบการประเมิน

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง กระบวนการในการจัดให้นักศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรได้ฝึกปฏิบัติในวิชาชีพของนักศึกษา ซึ่งในที่นี้หมายถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในกลุ่มฝึกปฏิบัติและฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์จริง

การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการตัดสินคุณค่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบ

ประสิทธิภาพของรูปแบบการประเมิน หมายถึง ผลของการประเมินรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือมีอัตราประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง มีความเหมาะสม และมีความถูกต้อง รวมทั้งเกิดความคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้

การประเมินรูปแบบการประเมิน หมายถึง การประเมินผลรูปแบบการประเมินโดยพิจารณาจากการประเมินรูปแบบตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ มาตรฐานด้านอัตราประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation, 1980)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ที่มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์

วิชาชีพครู

การดำเนินการวิจัยขั้นนี้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มระหว่างผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 1 ประกอบ ผู้รับผิดชอบศูนย์ฝึกประสบการณ์การวิชาชีพครู คณะกรรมการศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ประจำโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้อบรมมาจากผู้บริหารโรงเรียนให้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 8 คน กลุ่มที่ 2 อาจารย์ประจำวิชา และ อาจารย์พี่เลี้ยง จำนวน 8 คน โดยการสุ่มสถาบันราชภัฏในเขตภูมิภาคได้มา 3 สถาบันจาก 5 สถาบัน รวมกลุ่มสนทนาจำนวน 6 กลุ่ม ประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการประเมิน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบ

ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ

หลังจากดำเนินการสนทนาสภาพปัญหาและความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบในขั้นที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการร่างรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบ พร้อมติดต่อหาทางผู้เกี่ยวข้องเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการยกร่างรูปแบบการประเมิน แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นเต็มรูป ตามคำสั่งสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่ 1343 /2545 นัดหมายคณะกรรมการ และประชุม
ยกร่างรูปแบบการประเมินปรับปรุงรูปแบบการประเมินตามที่คณะกรรมการยกร่างได้มีมติร่วมกัน
จัดพิมพ์คู่มือของรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูป จัดประชุมวิพากษ์
รูปแบบการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมสนทนากลุ่มในขั้นที่ 1 และประเมินความตรงของรูปแบบ
การประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกหัดครู และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
ขั้นที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ

นำรูปแบบการประเมินที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากขั้นที่ 2 ไปทดลองใช้กับโรงเรียน
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองที่เป็นโรงเรียนเครือข่ายของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 5
โรงเรียน ศึกษาผลการประเมิน และติดตามกระบวนการใช้รูปแบบการประเมิน ตลอดจนปัญหา
อุปสรรคในการใช้รูปแบบการประเมิน

ขั้นที่ 4 การประเมินรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ

จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบการประเมินไปใช้เพื่อประเมินรูปแบบการประเมิน
ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม
และด้านความถูกต้อง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู

1.1 สภาพปัญหาของการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน
การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นรูปแบบการที่ใช้มาตั้งแต่ปี 2529 เป็นรูปแบบที่ล้าสมัยในส่วนของ
องค์ประกอบในการประเมิน ขาดความเข้าใจในเรื่องการประเมิน มีการประเมินแบบสงสาร และผล
ประเมินไม่ตรงกับสภาพจริง อาจารย์สถาบันราชภัฏซึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก็ไม่ค่อยมีเวลาได้ไปนิเทศ
การนิเทศควรมีการไปนิเทศแบบกัลยาณมิตร ควรมีการพูดคุยร่วมกันทั้งฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายสถาบัน
ราชภัฏ ไม่มีความชัดเจนในกระบวนการประเมิน เครื่องมือไม่มีความเป็นปรนัย ไม่ชัดเจน ทำให้ผลการ
ประเมิน ไม่สอดคล้องกับสภาพจริง และผลการประเมินของผู้ประเมินแต่ละคนแตกต่างกัน ผู้เกี่ยวข้อง
ไม่พึงพอใจในผลการประเมินมากนัก ส่วนใหญ่ประเมินแบบสงสาร กลัวนักศึกษามีปัญหา ไม่สำเร็จ
การศึกษาพร้อมเพื่อน มีการประเมินแบบปล่อยคะแนน ผลการประเมินระหว่างสถาบันราชภัฏและ
โรงเรียนไม่สอดคล้องต้องกัน

1.2 ความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นเติมรูป ควรมีการปรับปรุงองค์ประกอบในการประเมิน ความชัดเจนในกระบวนการประเมิน เครื่องมือ ช่วงเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล การแลกเปลี่ยนผลการประเมิน ผลการประเมินต้องโปร่งใส และไม่เป็นการลับ ควรเน้นผลการประเมินเพื่อการปรับปรุง มีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาทันที เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินต้องชัดเจน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่นักศึกษาในแต่ละโรงเรียน

2. ผลการสร้างและพัฒนาารูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ผ่านขั้นตอนการยกร่างโดยคณะกรรมการตามคำสั่งของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี การประชุมวิพากษ์โดยผู้เกี่ยวข้อง และการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาจำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจำนวน 3 คน เห็นว่า รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือและองค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินมีความเหมาะสม ในระดับมากถึงมากที่สุด คู่มือการใช้รูปแบบการประเมิน มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงและได้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นดำเนินการ
3. ขั้นสรุปผล

ขั้นเตรียมการ

ขั้นนี้เป็นขั้นวางแผนการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เริ่มด้วยการเชิญผู้เกี่ยวข้องในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งฝ่ายโรงเรียนเครือข่ายและฝ่ายสถาบันราชภัฏมาพูดคุยสภาพปัญหาในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และความต้องการในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างองค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน กำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้า และการประเมินสรุปหรือการประเมินเพื่อการตัดสินผล
2. องค์ประกอบในการประเมิน จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ
 - องค์ประกอบที่ 1 ด้านคุณลักษณะความเป็นครู
 - องค์ประกอบที่ 2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน
 - องค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณภาพงานส่งเสริมความเป็นครู

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ดังนี้

2.1 ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู แยกออกเป็นมาตรฐานย่อย 4 มาตรฐาน

14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มีบุคลิกลักษณะเหมาะสมกับอาชีพครู จำแนกเป็น 4 ตัวบ่งชี้

ดังนี้

1. การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและถูกต้องตามระเบียบ
2. ประพฤติตนดีสม่ำเสมอ
3. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
4. มีความใฝ่รู้และรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์

มาตรฐานที่ 2 มีการปรับตัวและมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น

4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย
2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความอดทนเมื่อพบปัญหาและอุปสรรค
4. มีความรู้สึกเป็นมิตร เป็นที่พึ่งพาและไว้วางใจของนักเรียนและผู้ร่วมงาน

มาตรฐานที่ 3 มีการรักษาระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 3 ตัวบ่งชี้

ดังนี้

1. ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนและสถาบัน
2. ปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังและเต็มเวลา
3. ปฏิบัติงานตรงตามเวลาและครบถ้วนตามที่ได้รับมอบหมาย

มาตรฐานที่ 4 มีความรับผิดชอบต่องานส่วนรวม จำแนกเป็น 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. เอาใจใส่ติดตามงานที่ได้รับมอบหมาย
2. อุทิศเวลาและเสียสละเพื่อส่วนรวม
3. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

2.2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็น 3 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 5 มีการวางแผนการสอนถูกต้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ จำแนก

เป็น 2 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

กำหนดเวลา	1. มีการวางแผนการสอนและสามารถทำแผนการสอนล่วงหน้าตามกำหนดเวลา
จำนวนเป็น 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้	2. ทำแผนการสอนได้อย่างถูกต้อง และครบทุกองค์ประกอบ มาตรฐานที่ 6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
สร้างสรรค์	1. มีการจัดการชั้นเรียน 2. มีการเลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา 3. มีการจัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน 4. มีการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ พัฒนาและ 5. มีการหาวิธีให้ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเอง 6. มีการใช้การประเมินที่หลากหลาย 7. มีการใช้สื่อและ/หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม 8. มีการวิเคราะห์ผู้เรียนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน (การวิจัยในชั้นเรียน) มาตรฐานที่ 7 ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยการประเมินตนเองและการประเมินการสอนของนักศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1. ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ให้เป็นประโยชน์ได้ 2. ผู้เรียนมีทักษะในการหาความรู้ด้วยตนเองได้ 3. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม 4. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนสอน
2.3 ด้านคุณภาพงานส่งเสริมความเป็นครู แบ่งเป็น 3 มาตรฐาน 7 ตัวบ่งชี้	มาตรฐานที่ 8 มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน จำนวนเป็น 3 ตัวบ่งชี้ 1. มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงาน 2. มีความรู้ ความรอบรู้และกลวิธีในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย 3. มีความใฝ่รู้ และกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มาตรฐานที่ 9 มีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จำนวนเป็น 1 ตัวบ่งชี้ มีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 10 มีผลงานที่มีคุณภาพ จำแนกเป็น 3 ตัวบ่งชี้

1. ผลงานมีคุณภาพเป็นที่พอใจ
2. มีการสรุปและประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ
3. ผลงานสำเร็จตรงต่อเวลาที่กำหนด

รวมองค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน 10 มาตรฐาน 35 ตัวบ่งชี้

การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินแต่ละตัวบ่งชี้ เขียนในรูปของ Rubric Score โดยกำหนดให้มีระดับคุณภาพ 4 ระดับ คือ 4, 3, 2 และ 1 การกำหนดระดับคุณภาพ 4 เป็นระดับคุณภาพที่ปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้ครบ สมบูรณ์ และถูกต้อง ระดับ 3 เป็นระดับคุณภาพที่ปฏิบัติงานตามตัวบ่งชี้ไม่ครบสมบูรณ์ แต่บกพร่องน้อย ระดับ 2 เป็นการปฏิบัติที่ไม่ครบสมบูรณ์และมีข้อบกพร่อง ส่วน 1 เป็นระดับการปฏิบัติที่ไม่สมบูรณ์และมีข้อบกพร่องมาก

การกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบในการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะความเป็นครู : ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน : ด้านคุณภาพงานส่งเสริมความเป็นครู เป็น 3 : 5 : 2 และกำหนดแหล่งผู้ประเมิน 2 แหล่ง คือ บุคลากรของโรงเรียนเครือข่าย และบุคลากรของมหาวิทยาลัย น้ำหนักความสำคัญของฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายสถาบันราชภัฏ เป็น 7 : 3

3. ขั้นตอนการประเมิน

ขั้นตอนในการประเมินแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจในกิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นที่ 2 การกำหนดแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขั้นเต็มรูปแบบได้กำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้แล้ว 3 ช่วง ในช่วงเดือนแรกให้ศึกษางานจากผู้เกี่ยวข้อง

การประเมินครั้งที่ 1 และการประเมินครั้งที่ 2 เป็นการประเมินความก้าวหน้าหรือการประเมินเพื่อการพัฒนา และประเมินครั้งที่ 3 เป็นการประเมินเพื่อตัดสินผล ในการประเมินแต่ละครั้งใช้เวลา 1 เดือน หรือประมาณ 4 สัปดาห์ หลังการประเมินแต่ละครั้งมีการประชุมกลุ่มย่อย ตามกลุ่มสาระวิชา เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาแต่ละคน

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นที่ 3 การแลกเปลี่ยนผลการประเมิน

ในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการประเมินของโรงเรียนเครือข่ายและอาจารย์นิเทศก์ประจำสถานศึกษา ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อตัดสินผลการประเมิน

4. เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน ระบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นระบบการประเมินแบบให้ผลการตัดสินเป็นเกรดดังนี้ A(36.00-40.00), B+(32.00-35.99), B(28.00-31.99), C+(24.00-27.99), C(20.00-23.99), D+(16.00-19.99), D(12.00-15.99) และ E (0.00-11.99)

ขั้นตอนการดำเนินการ

เป็นขั้นตอนการนำองค์ประกอบของการประเมินไปใช้ประเมินในสถานการณ์จริง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แบ่งการประเมินเป็น 3 ครั้ง ประเมินเดือนละ 1 ครั้ง เริ่มประเมินในเดือนที่ 2 และประเมินเดือนที่ 3 เป็นการประเมินความก้าวหน้าหลังจากการประเมินแต่ละครั้งมีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักศึกษาและประเมินเดือนที่ 4 หรือเดือนสุดท้ายเป็นการประเมินรวมสรุปเพื่อตัดสินผลการประเมิน หลังการประเมินครั้งนี้ มีการประมวลผลเพื่อนำไปใช้ในขั้นสรุปผล

ขั้นสรุปผล

เป็นการประชุมระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายสถาบันราชภัฏเพื่อร่วมพูดคุยและตัดสินผลการประเมิน ซึ่งการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเพื่อลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการตัดสินผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1 ผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3.1.1 ผลการประเมินของนักศึกษา 3 ครั้ง

ผลการประเมินของนักศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบ แต่ละครั้งของนักศึกษา ปรากฏผลการประเมินของนักศึกษาแต่ละคนเพิ่มขึ้น และผลการประเมินของบุคลากรโรงเรียนเครือข่ายกับบุคลากรของสถาบันราชภัฏมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.2 ความสอดคล้องของผลการประเมินของผู้ประเมินทั้งฝ่ายโรงเรียนเครือข่ายและฝ่ายสถาบันราชภัฏตามรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ

ผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาแต่ละองค์ประกอบในการประเมินมีผู้ประเมินหลายคน ในการประเมินแต่ละครั้งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (RAI) ตั้งแต่ 0.556 ถึง 0.979 ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมินองค์ประกอบด้านคุณลักษณะความเป็นครู และ

องค์ประกอบด้านคุณภาพงานส่งเสริมความเป็นครูมีค่ามากกว่า .70 ขึ้น ส่วนผลการประเมินด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่สูงกว่า .70 และที่มีค่าน้อยกว่า .70 ครั้งที่ 1 จำนวน 2 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 3 คน และครั้งที่ 3 จำนวน 1 คน

3.2 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการประเมิน

3.2.1 ผู้ใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ มีความพึงพอใจที่มีต่อการนำรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือในระดับมาก ความพึงพอใจที่มีต่อองค์ประกอบ ต่าง ๆ ของรูปแบบการประเมินในระดับมาก ถึงมากที่สุดทั้งนี้เพราะรูปแบบการประเมินมีองค์ประกอบครบถ้วน และมีความพึงพอใจต่อองค์ประกอบการประเมินทั้ง 3 ด้าน ที่ชี้ให้เห็นความสามารถในการเป็นครูได้ในระดับมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบ ด้านการกำหนดผู้เกี่ยวข้อง กำหนดจุดประสงค์การประเมิน มาตรฐาน ตัวบ่งชี้เกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน กระบวนการประเมิน การกำหนดน้ำหนักของแต่ละมาตรฐาน และของผู้ประเมิน มีความชัดเจน อยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในคู่มือการใช้รูปแบบการประเมินอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายละเอียด ส่วนที่ค่าชี้แจง ภาษาที่ใช้ การชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนมีความชัดเจน ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.2.2 ข้อดีของรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ คือ รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือเป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้เพราะรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือดังกล่าวมีองค์ประกอบการประเมิน มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ เกณฑ์ กระบวนการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งมีขั้นตอนการประเมินที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพนักศึกษาครู นักศึกษาได้รับข้อมูลย้อนกลับสามารถปรับปรุงตนเองได้ทันทั้งที่เป็นรูปแบบการประเมินที่ชัดเจน นักศึกษาหรือครูที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง ตามยุคการปฏิรูปการศึกษาได้ คู่มือการใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ มีความชัดเจนสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้เอง โดยไม่ต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม

3.2.3 ข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงของรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือ คือการกำหนดช่วงของเกณฑ์การประเมินสูงเกินไป

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการทดลองใช้รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือที่สำคัญ คือ รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือที่นำไปทดลองใช้ไม่มีผลต่อผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนักศึกษา นักศึกษาไม่ค่อยให้ความสำคัญ และความร่วมมือของอาจารย์นิเทศก์ประจำวิชาของสถาบันราชภัฏวชิรวิทยาดูแลนักศึกษาให้กับโรงเรียนทั้งหมด แต่มีบ้างที่อาจารย์นิเทศก์ไปนิเทศนักศึกษา ซึ่งแต่ก่อนไม่มี

4. ผลการประเมินรูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4.1 ด้านอรรถประโยชน์ รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศโดยมีการกำหนดผู้เกี่ยวข้องประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เหมาะสม มีการเก็บรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องมาก นักศึกษาได้ข้อมูลย้อนกลับทันที และสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่ผลที่ตนเองคาดหวังหรือต้องการ การแปลความหมายข้อมูลมีความชัดเจน

4.2 ด้านความเป็นไปได้ รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือมีกระบวนการและวิธีการประเมินสามารถปฏิบัติได้จริง และการนำรูปแบบการประเมินไปใช้คุ้มค่ากับเวลาดำเนินการ ผู้เกี่ยวข้องได้รับความรู้เกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์การประเมิน เพราะแบบประเมินมีเกณฑ์การประเมินที่เด่นชัด

4.3 ความเหมาะสม รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือได้ทำอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ มีการกำหนดข้อตกลงในการประเมิน มีการกำหนดไว้ การประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใสได้อย่างมาก มีการรายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทันที

4.4 ความถูกต้อง รูปแบบการประเมินแบบร่วมมือใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม ระบุสิ่งที่ประเมินชัดเจน กระบวนการประเมินชัดเจน ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีทั้งความตรงและความเที่ยง และผลการประเมินมีความตรง และมีความเที่ยง

บรรณานุกรม

- ราตรี นันทสุนธรา. (2547). การพัฒนากระบวนการประเมินแบบร่วมมือสำหรับประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539). หลักและวิธีการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
สมาคมบัณฑิตยศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2544). ผลการวิจัย และพัฒนาระบบและกระบวนการใหม่ในการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิ ไอ พี สาสน.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2537). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. (2540). แนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ :
กองส่งเสริมวิทยฐานะครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

..... (2544). นโยบายการผลิตครูสถาบันราชภัฏ..เอกสารสำเนาในการประชุมคณบดีครุศาสตร์
ของสถาบันราชภัฏ วันที่ 20 สิงหาคม 2544. หน้า 1-5.

สุวิมล ว่องวานิช. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2538). ความรู้ชายแดนด้านการประเมินผลการศึกษา.
วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. หน้า 52-57.

Bruce J. Chalmer. (2001). Collaborative Assessment : An Alternative to Psychological Evaluation.
Retrieved on August 10, 2001. From: www.somewareint.com.

Nevo, David. (53 . Spring 1983). The conceptualization of Education : An Analytical Review of
Literature. Review of Educational Research. pp 117-128.